

ارجنامه
آیت الله حاج شیخ رضا استادی
و در تهیه دوازدهمین آیین بزرگداشت حامیان نسخ خطی

www.ketab.ir

فهرست نویسی پیش از انتشار کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

صادق زاده وایقان، علی، ۱۳۵۲-	سرشناسه:
ارجمانه آیت الله حاج شیخ رضا استادی؛ ویرنامه دوازدهمین آیین بزرگداشت	عنوان و نام پدیدار:
حامیان نسخ خطی / تالیف و گردآوری علی صادق زاده وایقان	مشخصات نشر:
تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۹۱.	مشخصات ظاهری:
۲۹۰ ص.	شابک:
۳۴۰-۳۴۶-۴۴۶-۹۶۴-۹۷۸	وضعیت فهرست نویسی:
قیما	موضوع:
استادی، رضا، ۱۳۱۶-	موضوع:
مجتهدان و علما -- ایران -- تهران -- سرگذشتنامه	شماره افزوده:
کتابشناسان -- ایران -- سرگذشتنامه	رده بندی کنگره:
سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران	رده بندی دهایی:
۱۳۹۱ ۵ الف/۳ BP۵۵/۳	شماره کتابشناسی ملی:
۲۹۷/۹۹۸	
۲۹۸۳۸۹۳	

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

ارجمانه آیت الله حاج شیخ رضا استادی

ویرنه نامه دوازدهمین آیین بزرگداشت حامیان نسخ خطی

تالیف و گردآوری: دکتر علی صادق زاده وایقان

اعظم نجفقلی نژاد ورجوی

ناشر: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

شمارگان: ۵۰۰ نسخه / چاپ اول ۱۳۹۱

چاپ و تصحیف: کهن

بها: ۱۸۰۰۰ تومان

نشانی: تهران، بزرگراه شهید حقانی (غرب به شرق)،

بعد از ایستگاه مترو، بلوار کتابخانه ملی

تلفن فروشگاه: ۸۱۶۲۳۳۱۸، ۸۱۶۲۳۳۱۵، ۸۱۶۲۳۳۱۴، ۸۸۹۴۱۹۴۶

دورنگار: ۸۸۹۴۷۴۹۶

وبسایت: www.nlai.ir

پست الکترونیک انتشارات: Publication@nlai.ir

فهرست مطالب

سخن نخست	۱۱
مقدمه	۱۳
فصل اول: شرح زندگی و احوال	
۱. تولد و والدین	۱۹
۲. تحصیلات	۲۱
۳. مراسم عمامه‌گذاری	۲۶
۴. اساتید	۲۶
۵. علما و بزرگان	۳۳
۶. اجازات	۳۸
۷. فعالیت‌های آموزشی و شاگردان	۳۸
۸. فعالیت‌های فرهنگی و تبلیغی	۳۸
۹. فعالیت‌های سیاسی و انقلابی	۴۴
۱۰. فعالیت‌های پژوهشی و علمی	۴۸
۱۱. مسئولیت‌ها و مدیریت‌ها	۵۶
۱۲. مسافرت‌ها	۶۳
۱۳. جوایز و تقدیرنامه‌ها	۶۳
فصل دوم: کتابشناسی آثار استاد به قلم استاد	
۱. گروه اول: کتاب‌ها و رساله	۷۴
۲. گروه دوم: مجموعه مقالات	۹۶
۳. گروه سوم: کتاب‌ها و رساله‌های که تلخیص و گزیده کتاب‌های برخی از دانشمندان است.	۱۱۲

۴. گروه چهارم: کتابنامه ها	۱۲۱
۵. گروه پنجم: فهرست ها	۱۲۲
۶. گروه ششم: مقالات	۱۲۶
۷. گروه هفتم: کتاب ها و رساله های تحقیق و تصحیح شده.	۱۳۲
۸. گروه هشتم: تحت نظارت و اشراف رسیده است.	۱۴۵
۹. گروه نهم: گفتگوها، مصاحبه ها و سخنرانی	۱۴۵
۱۰. گروه دهم: بیانات و دیدگاه ها در مطبوعات	۱۴۶
۱۱. گروه یازدهم: راهنمایی و مشاوره پایان نامه	۱۴۸
۱۲. گروه دوازدهم: درباره آیت الله استادی و آثار او	۱۴۹
کتابخانه میک	۱۵۰

تأیید الفیایی آثار

۱. گروه اول: کتاب ها و رساله ها	۱۵۱
۲. گروه دوم: مجموعه ها.	۱۵۲
۳. گروه سوم: کتاب ها و رساله های تلخیص و برگزیده شده	۱۵۲
۴. گروه چهارم: کتابنامه ها	۱۵۲
۵. گروه پنجم: فهرست ها	۱۵۳
۶. گروه ششم: مقالات	۱۵۳
۷. گروه هفتم: تحقیق و تصحیح	۱۵۷
۸. گروه هشتم: مجموعه های چاپ شده تحت نظارت و اشراف	۱۶۱

فصل سوم: گفتگوها، سخنرانی ها و مقالاتی از آیت الله استادی

گذشته و حال فهرست نگاری	۱۶۵
اهمیت و فواید فهرست نگاری	۱۷۰
توصیه به طلاب	۱۷۲
گفتگو با آیت الله استادی پیرامون فهرست نگاری و کتابشناسی	۱۷۵
آیت الله میرزا محمدعلی معزی دزفولی (ره)	۱۸۵
ابن طاووس (ره)	۱۹۱
نامه ای به رهبر بزرگوار انقلاب دامت برکاته	۱۹۳
علامه میرجلال الدین محدث ارموی	۱۹۴
[منابع و مآخذ جواهر التفسیر]	۱۹۶

فصل چهارم: مقالاتی درباره استاد	
پیام مرجع عالیقدر حضرت آیت الله العظمی جوادی آملی	۲۰۱
نامه مرجع عالیقدر حضرت آیت الله العظمی جعفر سبحانی	۲۰۴
برگنامه حضرت آیت الله محسن خرازی	۲۰۵
عالم بی تکلف	۲۰۶
جناب استادی مردی ساده زیست، کم توقع و متواضع	۲۰۸
در کنار استاد	۲۰۹
آیت کبرای انسانیت	۲۱۲

فصل پنجم: مقالات اهدایی به استاد

النقض	۲۱۵
تبيين الرشاد فی لبس السواد	۲۲۶
پیوست	۲۳۵

- پیوست ۱: تصاویر اجازات
 پیوست ۲: تصاویر گواهی و حکم ها
 پیوست ۳: نامه ها
 پیوست ۴: تقدیر نامه ها
 پیوست ۵: عکس ها

سخن نخست

بی شک نقش دانشمندان اسلامی - ایرانی در بنیان گذاری، تداوم و توسعه فرهنگ و تمدن اسلامی، بسی ارزشمند و ستودنی است. در میان آثار علمی دانشمندان جهان، تالیف، تدوین و استنساخ نسخه های خطی توسط مسلمانان و ایرانیان از قرن سوم و چهارم تا قرن سیزدهم هجری چنان گسترده و وسیعی را در برمی گیرد که مایه مباهات همه جهانیان شده و بخش عمده ای از علوم بشری در این دوران را پایه گذاری کرده و یا گسترش داده است. جمع آوری، حفاظت و نگهداری، ساماندهی، اطلاع رسانی و احیاء متون خطی بر جای مانده از نیاکان و اندیشمندان اسلامی - ایرانی نقش موثری را در بازشناسی علوم و یافتن حلقه های مفقوده علم و بازبایی اطلاعات و بکارگیری آن در فضای علمی جامعه امروز دارد. می توان گفت انجام فرآیندهای یاد شده می تواند حلقه پیوند بین چرخه توسعه مسائل و موضوعات علوم در دوره های مختلف تاریخی و تداوم این پیوند مبارک در همه زمانها باشد.

بزرگداشت مقام اساتید و متفکران این روز و بوم در دوران معاصر که قدمهای موثری را در جهت ساماندهی نسخه های خطی برداشته اند، تجلیل از اندیشمندانی است که در طول بیش از ۱۰ قرن با تألیف و تدوین آثار علمی ارزشمند در قالب نسخه های خطی، مشعل پرافتخار علم را در میان ایرانیان، مسلمانان و جهانیان روشن نگاه داشته اند تا جامعه بشری بتواند با چراغ روشنایی بخش دانش در هر زمان، مسیر خود به سوی تکامل و پیشرفت را نظاره کنند.

سازمان اسناد و کتابخانه ملی افتخار دارد با برگزاری دوازدهمین آیین نکوداشت حامیان نسخه های خطی از استادارجمند حضرت آیت الله رضا استادی (حفظه الله) که چند دهه عمر پر برکت خویش را در تحقیق و تدریس علوم اسلامی صرف نموده و اهتمام خاصی به احیاء و معرفی میراث گرانبهای نسخ خطی داشتند، تجلیل بعمل آورد. امید است این گام، مورد رضایت حق تعالی و موثر در جهت توسعه فعالیت های علمی در احیاء میراث مکتوب و مستند ایران اسلامی باشد.

اسحق صلاحی

رئیس سازمان اسناد و کتابخانه ملی

جمهوری اسلامی ایران

مقدمه

حوزه علمیه قم وارث تاریخ شیعه است. قم در نهاد خود هزار سال سابقه درخشان از معارف دینی نهفته دارد. قم در سالیهای اخیر با دو چهره ظاهر شده است. اول بسط دانش دینی "مداد العلماء" برای خودسازی و در انداختن ساز و کار جامعهای آگاه و حقشناس. دوم پرورش نیروهای ستمستیز "دماء الشهداء" که بر نظام مبتنی بر سرمایه‌سالاری استکباری جهانی بشورند و فاصله طبقاتی پابرهنگان گرسنه و شادخواران مترف را برنمایند. بدین ترتیب قم در دامن خود، آیات بزرگی را پروراند که با رسوخ در ژرفای باورهای مردم، انقلابی طراز نوین پدید آوردند. قم با جهاد و اجتهاد خویش، جهان را وارد دورانی کرد که "عصر خمینی" نام یافت. ناگفته نماند که بررسی زندگی فرهیختگان حوزه‌های علمیه این نتیجه را به دست می‌دهد که به جز کتاب‌ها، گاهی روش‌های آموزشی و تربیتی و اساتید در تربیت روحانیان واقعی و تاثیرگذار سهم بیشتری دارند. احوال و آثار آیت الله رضا استادی مصداق بارز این بخش از تاریخ قم است. ایشان نزدیک به پنجاه سال با موسسه‌های فرهنگی و علمی نظیر موسسه "در راه حق قم" همکاری دارد و علاوه بر تدریس در حوزه و تبلیغ و سخنرانی در مجامع مختلف و مسئولیت‌های اجرایی و علمی مهم تاکنون موفق به تدوین و چاپ بیش از ده‌ها اثر پژوهشی برجسته و چاپ مقالات متعدد در نشریات کشور است. تعداد زیادی کتاب با نظارت و اشراف ایشان چاپ و چندین کنگره مهم را مدیریت نموده است. آنچه که در این نوشته مدنظر نویسنده است نشانگر ۶۰ سال مودت و عشق استاد به کتاب و نسخه‌های خطی بوده و ثمره شش دهه از عمر شریف این استاد بزرگ و بزرگوار است. بزرگمردی که او را با چهار ویژگی ممتاز "فروتنی"، "علم"، "ادب" و "انصاف" می‌شناسند.

سنت حسنه تجلیل از چهره‌های علمی و برجسته تاریخ شیعه، باید یکی از بابرکت‌ترین و مفیدترین سنت‌ها در این مقوله‌ها به شمار آید. حقیقت آن است که در بخش‌هایی از تاریخ

برابر فرهنگ و علوم اسلامی، شخصیت‌های بزرگ و مؤثری بوده‌اند که نسل کنونی فرهنگ کشور با یاد و نام آنها آنچنان که باید، آشنا نیستند و از آثار علمی و ثمرات اندیشه بلند آنان بهره شایسته نمی‌برند. یکی از این شخصیت‌های برجسته، حضرت آیت الله حاج شیخ رضا استادی است. دوازدهمین دوره آیین بزرگداشت حامیان نسخ خطی افتخار دارد تا از این عالم ربانی و پژوهشگر برجسته ذوفنون کشورمان تجلیل نماید.

به همین منظور ارجنامه‌ای که پیش روی شماست با همت سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران در بزرگداشت این استاد برجسته تدوین و گردآوری شده است. در این راستا بر خود وظیفه می‌دانم سروران و استادان خودم که با بزرگواری و صمیمیت در تدوین این مجموعه ماریاداری نموده‌اند، قدردانی و تشکر نمایم همچون:

آقای دکتر اسحاق صادقی، ریاست محترم سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران، آقای دکتر حبیب الله عظیمی، معاون محترم کتابخانه ملی ایران و دبیر علمی همایش، آقای دکتر علی اکبر صفی‌پور، معاون محترم پژوهش، فناوری و برنامه ریزی سازمان و دبیر اجرایی همایش، آقای محمد محمدی‌نیا، مدیر کل محترم کتاب‌های خطی و نادر به جهت اعتماد و فرصتی که در اختیار بنده قرار دادند و از کلیه همکاران و کتابداران و دست‌اندرکاران واحد انتشارات سازمان،

مراجع عالیقدر شیخ حضرت آیت الله العظمی جواد آملی و حضرت آیت الله العظمی سیحانی، دانشمند بزرگوار حضرت آیت الله محسن خرازی، دانشمند و مفسر برجسته قرآن حضرت حجت الاسلام والمسلمین محسن قرائتی، استاد گرامی حضرت حجت الاسلام والمسلمین آقای دکتر رسول جعفریان، دانشمند محترم دکتر سیدعلی گرم‌ارودی، استاد گرامی آقای علی اکبر زمانی‌نژاد، استاد گرامی آقای محسن صادقی و پژوهشگر فاضل آقای محمد اصفیایی که بنا به درخواست سازمان با ارائه مقاله بر غنای ارجنامه افزودند،

دست‌اندرکاران موسسه کتاب‌شناسی شیعه، مرکز احیاء آثار اسلامی، حجت الاسلام والمسلمین آقای ابوالفضل حافظیان بابل، آقای سید محمدحسین حکیم، آقای حسن مختاری و آقای محمدحسین سلیمانی دانشجوی محترم کارشناسی ارشد دانشگاه بین‌المللی امام رضا (ع)، به جهت همکاری، راهنمایی، ارائه اطلاعات، تهیه و تنظیم مصاحبه و از آقای علی صالح برای تایپ مطالب و اسکن اسناد و مدارک و از همسرم سرکار خانم نجفقلی‌نژاد که در ویرایش و تنظیم ارجنامه به جد کوشیدند،

استاد گرانقدر حضرت آیت الله استادی و خانواده محترم ایشان، که چندین جلسه پذیرایی کردند و هر آنچه مورد نیاز حقیر بود با کمال میل در طبق اخلاص نهادند و معترفم که بدون همکاری معظم‌له این اثر به سرانجام نمی‌رسید،

و همین طور از خانواده عزیزم که در مدت تدوین و گردآوری مجموعه حاضر با همکاری تمام زمینه مناسبی را برای تحقیق و تدوین آماده کرده اند تشکر و قدردانی می نمایم.

این اثر علی رغم کاستی های فراوان که متوجه کمبود وقت و بضاعت اندک نگارنده آن است، از ویژگی های کم نظیری برخوردار است:

- بخش مهمی از کتاب شناسی آثار استاد، در فصل دوم، که حاوی اطلاعات بسیار ذی قیمت علمی، اخلاقی، تاریخی به ویژه نقاط ظریفی از سپاسگزاری استاد از خدا، دانشمندان، مولفان، اشعرا، اساتید و... بوده و رزومه پربار علمی و پژوهشی ایشان را بازگو می کند، از تالیفات ارزنده استاد است،

- پنج مقاله منتشر نشده به انضمام جدیدترین مصاحبه ایشان در فصل سوم درج شده است،

- پیام ها، نامه ها و مقالات و محتوای مراجع بزرگوار تقلید، آیات عظام، اساتید برجسته قرآنی، حوزوی و دانشگاهی کشور زینت بخش فصول چهار و پنج است.

ارجنامه را با کمال تواضع و خلوص به محضر استاد والا مقام آیت الله شیخ رضا استادی تقدیم می دارم.

علی صادق زاده وایقان

سیزدهم آبان ماه ۱۳۹۱ مصادف با عید سعید غدیر خم